

Raport „Dane medyczne w pracy lekarza - stan obecny i pożądane zmiany”

1. Dlaczego przygotowaliśmy raport?

Praca lekarza wiąże się nierozłącznie z przetwarzaniem danych o stanie zdrowia pacjentów. Lekarze m.in. gromadzą i wykorzystują dane uzyskiwane podczas badania podmiotowego i przedmiotowego, korzystają z informacji zawartych w dokumentacji medycznej, a coraz częściej wykorzystują różnego typu innowacyjne wyroby medyczne i inne narzędzia, które powstają i działają dzięki przetwarzaniu danych medycznych.

Z powyższego względu **środowisko lekarskie chce aktywnie proponować rozwiązania związane z obszarem danych medycznych, które mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na wykonywanie zawodu lekarza**. To od regulatora zależy bowiem m.in. to, do jakich danych i dokumentów ma dostęp lekarz, jakimi narzędziami może się posługiwać w pracy nad nimi oraz jaką ponosi w związku z tym odpowiedzialność.

Zależy nam, by system ochrony zdrowia w Polsce był jak najbardziej nowoczesny, a **lekarz w codziennej pracy miał łatwy dostęp do potrzebnych mu informacji o stanie zdrowia pacjenta oraz mógł wykorzystywać innowacyjne rozwiązania technologiczne**. Aby było to w jak najpełniejszym stopniu możliwe, ważne jest ukształtowanie całego systemu gromadzenia i udostępniania danych medycznych.

Raport powstał przede wszystkim po to, aby rozpocząć szerszą dyskusję na ten temat przy **aktywnym udziale środowiska lekarskiego**. Przy projektowaniu przyszłych rozwiązań prawnych w tym obszarze powinna zostać uwzględniona także perspektywa lekarzy jako podstawowe grupy „użytkowników” danych medycznych.

2. Dlaczego raport powstał właśnie teraz?

Proces informatyzacji sektora ochrony zdrowia postępuje już od wielu lat. Obecnie jesteśmy jednak w szczególnym momencie – stworzyliśmy podstawy e-zdrowia w Polsce takie jak np. system e-recepty i e-skierowania, dokumentacja medyczna powinna być co do zasady prowadzona już w postaci elektronicznej. Stoimy teraz przed **wyzwaniem związanym z tym, jak dalej gromadzić i jak mądrze wykorzystać cyfrowe dane medyczne**, by z jednej strony były jeszcze łatwiej dostępne dla lekarzy w procesie opieki nad pacjentem, a z drugiej móc wykorzystać ich potencjał – przy zachowaniu tajemnicy i wszelkich praw pacjenta - w celach naukowych, badawczo-rozwojowych oraz innych celach rozwojowych. Dostęp do danych jest warunkiem koniecznym dla rozwoju sztucznej inteligencji, która dynamicznie rozwija się m.in. w ochronie zdrowia i już ułatwia pracę wielu lekarzom dostarczając innowacyjnych narzędzi.

Na poziomie Unii Europejskiej prowadzone są obecnie prace nad projektem rozporządzenia w sprawie **europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia**, która wyznaczać będzie nowy standard w obszarze gromadzenia, udostępniania i wykorzystania danych medycznych. Jako środowisko lekarskie chcemy brać aktywny głos w dalszej dyskusji nad rozwiązaniami, od których będzie zależała przyszłość systemu ochrony zdrowia oraz jakość pracy lekarzy.

3. Jak raport adresuje potrzeby środowiska lekarskiego?

Raport zawiera analizę obecnie obowiązujących regulacji prawnych oraz praktyki ich stosowania, przegląd projektowanych zmian oraz rekomendacje dalszych zmian i uzupełnień, które **uwzględniać będą okoliczność, że jednym z głównych odbiorców danych medycznych jest lekarz**, który wykorzystuje je w codziennej pracy z pacjentem. Dalsze prace w tym zakresie powinny zatem uwzględniać pięć podstawowych wartości:

- **Dostępność** - lekarz powinien mieć łatwy i szybki dostęp do danych pacjentów.
- **Funkcjonalność** - lekarz powinien móc sprawnie korzystać z danych, a także aplikacji i programów, które pomogą mu łatwo zebrać w jednym miejscu, przeanalizować oraz wykorzystać dane w procesie opieki nad pacjentem.
- **Bezpieczeństwo** - lekarz powinien mieć zapewnione narzędzia, które zapewniają bezpieczeństwo korzystania z danych.
- **Rozwój** - lekarz powinien móc wykorzystać dane medyczne w celach naukowych i badawczych.
- **Świadomość** - lekarz powinien mieć świadomość, jakie możliwości stwarzają obecnie dane medyczne i jak można wykorzystać ich potencjał.

Rekomendacje przedstawione w raporcie mają charakter wielopoziomowy. Część z nich wskazuje na potrzebę przyjęcia zmian, które bezpośrednio wpłyną na pracę lekarza, np. w kwestii zasad dostępu do dokumentacji medycznej. Część ma charakter bardziej systemowy i dotyczy rozwiązań, które mogą pośrednio wpływać na poprawę warunków pracy lekarzy, np. dostęp do danych w celu tworzenia nowych wyrobów medycznych może przyczynić się do powstawania narzędzi, które już niebawem będzie mógł wykorzystać każdy lekarz.

4. Co rekomendujemy w raporcie?

Raport zawiera rekomendacje dotyczące zmian o charakterze systemowym. W tym zakresie zwracamy uwagę, że zasadne jest wyodrębnienie dedykowanego **zespołu ds. danych medycznych** jako organu doradczo-opiniotawczego dla Rady Ministrów. Jego głównym zadaniem powinno być wsparcie strony publicznej w przygotowaniu kompleksowego **planu dalszego rozwoju systemu gromadzenia i wykorzystywania danych medycznych** uwzględniającego cały szereg zagadnień i uwarunkowań prawnych i technologicznych związanych z tym obszarem, w tym potrzeby środowiska lekarskiego. Ważnym elementem takiego planu powinno być przygotowanie przy szerokich konsultacjach publicznych ustawy o danych medycznych, która ureguluje w jasny sposób m.in. zasady dostępu do danych o stanie zdrowia.

Raport zawiera też **szereg rekomendacji o bardziej szczegółowym charakterze**, które adresują takie tematy jak m.in.:

- **zapewnienie kompletności danych** przetwarzanych w systemie centralnym (Platforma P1) oraz zwiększenie zakresu dokumentacji medycznej prowadzonej w postaci elektronicznej. Lekarz powinien mieć zapewniony dostęp do tak gromadzonych danych medycznych pacjentów, którym udziela świadczeń zdrowotnych.

- Zwiększenie **interoperacyjności danych medycznych oraz** wypracowanie zasad postępowania z danymi generowanymi poza kontrolą lekarza, np. przez zdalne wyroby medyczne lub aplikacje lifestylowe. Możliwe jest przyjęcie wytycznych i rekomendacji w tym zakresie. Ułatwi to lekarzowi dostęp do danych oraz da jasne wskazówki, jak powinien z nimi postępować.
- Zapewnienie **systemowego podejścia do rozwoju rejestrów medycznych** poprzez powołanie specjalnej rady ds. rejestrów, która wyznaczy strategiczny plan rozwoju systemu rejestrów medycznych. Wysokiej jakości dane z rejestrów mogą służyć m.in. do optymalnego kształtowania polityki publicznej w ochronie zdrowia, co może się przełożyć m.in. na lepsze warunki pracy lekarzy.
- Zapewnienie możliwości lub ułatwień wykorzystywania **rozwiązań usprawniających codzienną pracę z danymi medycznymi**, w tym w szczególności pracę z danymi w czasie rzeczywistym. Lekarz powinien mieć dostęp do narzędzi, które ułatwią mu pracę z danymi.
- Doprecyzowanie przesłanek **udostępniania dokumentacji medycznej i danych medycznych** w celach naukowych, badawczo-rozwojowych i analitycznych tak, by nie budziły one wątpliwości pod kątem RODO. Lekarze częstą są badaczami, który wykorzystują dane w powyższych celach.

5. Co można zmienić już teraz?

- Przygotować **jasne i praktyczne wytyczne** wspierające lekarzy poprzez doprecyzowanie obecnych wymogów i uwarunkowań regulacyjnych. Rekomendacje mogłyby obejmować zagadnienia takie jak m.in. dokładne wymogi z zakresu cyberbezpieczeństwa, możliwość stosowania różnych narzędzi i systemów (np. aplikacje, rozwiązania oparte o AI) do przetwarzania danych i związane z nimi wymogi, zawieranie umów powierzenia przetwarzania danych osobowych, postępowanie z danymi w badaniach klinicznych oraz w innych celach naukowych i badawczych.
- Na poziomie ustawowym **określić w sposób precyzyjny dopuszczalne cele i formę przetwarzania danych medycznych przez stronę publiczną** w systemach państwowych oraz wprowadzić niezależny mechanizm kontroli w tym zakresie.
- **Zapewnić spójność regulacji prawa medycznego z RODO oraz Data Governance Act**, tak by stosowanie przepisów sektorowych nie budziło dodatkowych wątpliwości pod kątem innych uwarunkowań prawnych.
- Opracować **standardy przeprowadzania anonimizacji i pseudonimizacji danych medycznych**, które wskazywać będą w jasny sposób właściwe podstawy dla wykonywania tych operacji na danych oraz rekomendowane metody.
- Stworzyć **spójne ramy prawne dotyczące przetwarzania danych osobowych w celach naukowych i badawczych** na poziomie krajowym, tak by wykorzystać możliwość skorzystania z podstawy prawnej z art. 9 ust. 2 lit. j RODO, czyli niezbędności przetwarzania do celów badań naukowych na podstawie prawa państwa członkowskiego.

6. Jakie będą nasze dalsze działania?

Raport nie wyczerpuje tematyki związanej z obszarem danych medycznych. Stanowi **podstawę do dalszej uporządkowanej dyskusji** dotyczącej potrzebnych zmian prawnych i systemowych na rzecz zwiększenia jakości i skuteczności pracy lekarzy dzięki wykorzystywaniu danych o stanie zdrowia oraz sposobów umożliwiających wykorzystywanie ich potencjału z korzyścią także dla pacjentów i całego systemu ochrony zdrowia.

Mamy nadzieję, że dyskusja na ten temat będzie dalej kontynuowana w ustrukturyzowany sposób w ramach postulowanego **zespołu ds. danych medycznych**, w którego składzie powinni znaleźć się m.in. przedstawiciele środowiska lekarskiego.

Partnerem raportu jest **Sano - Centrum Zindywidualizowanej Medycyny Obliczeniowej - Międzynarodowa Fundacja Badawcza**

Projekt otrzymał dofinansowanie w ramach programu Horyzont 2020 – ramowego programu Komisji Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji – umowa grantowa nr 857533 oraz z Programu Międzynarodowe Agencji Badawcze Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.

